

محل دفن سر امام حسین(ع) کجاست؟

در این که سر امام حسین علیه السلام کجا دفن شده است، منابع تاریخی شیعه و سنی گزارش‌های گوناگونی آورده‌اند تا آنجا که شش قول در این باره گفته شده است.



در این که سر امام حسین علیه السلام کجا دفن شده است، منابع تاریخی شیعه و سنی گزارش‌های گوناگونی آورده‌اند تا آنجا که شش قول در این باره گفته شده است.

قول اول:

سر به بدن ملحق شده است. این قول مشترک میان شیعه و سنی است. علمای شیعه، از جمله شیخ صدوق (متوفای 381 ق)، سید مرتضی (متوفای 436 ق)، فتال نیشابوری (متوفای 508 ق)، ابن نما حلی، سید ابن طاووس (متوفای 664 ق) شیخ بهایی و مجلسی این قول را بیان کرده‌اند.

شیخ صدوق و پس از او، فتال نیشابوری در این باره می‌نویسند: علی بن حسین علیه السلام همراه زنان (از شام) خارج شد و سر حسین علیه السلام را به کربلا باز گرداند. (1)

سید مرتضی در این باره می‌گوید: روایت کرده‌اند که سر امام حسین علیه السلام با جسد در کربلا دفن شد. (2)

ابن شهر آشوب بعد از نقل سخن فوق از سید مرتضی، از قول شیخ طوسی نقل کرده است که به همین سبب (ملحق کردن سر امام به بدن و دفن آن) زیارت اربعین (از جانب امامان علیهم السلام) توصیه شده است. (3)

ابن نمای حلی نیز نگاشته است: آنچه از اقوال بر آن می‌توان اعتماد کرد، آن است که بعد از آن که سر امام در شهرها گردانده شد، به بدن بازگردانده شد و با جسد دفن شد. (4)

سید ابن طاووس نوشته است: اما سر حسین علیه السلام، روایت شده که سر برگردانده شد و در کربلا با جسد شریفش دفن شد و عمل اصحاب بر این معنا بوده است. (5)

مجلسی، یکی از وجه‌های استحباب زیارت امام حسین علیه السلام را در روز اربعین، الحاق سرهای مقدس را به اجساد توسط علی بن حسین علیهما السلام

بیان کرده است. (6) وی در جای دیگر بعد از نقل اقوال دیگر در این باره می‌نویسد: مشهور بین علمای امامیه آن است که سر امام همراه بدن دفن شده است. (7)

برخی اندیشمندان اهل تسنن نیز این قول را بیان کرده‌اند:

ابوریحان بیرونی (متوفای 440 ق) در این باره می‌نویسد: و فی العشرین رذ راس الحسین علیه السلام الی مجثمه حتی دفن مع جثته...؛ در روز بیستم (صفر)، سر حسین علیه السلام به بدنش ملحق و با آن دفن گردید. (8)

قرطبی (متوفای 671 ق) می‌نویسد: امامیه می‌گویند که سر حسین علیه السلام پس از چهل روز به کربلا بازگردانده و به بدن ملحق شد و این روز نزد آنان معروف است و زیارت در آن روز را زیارت اربعین می‌نامند. (9)

قزوینی نیز نگاشته است: روز اول ماه صفر، عید بنی‌امیه است، چون در آن روز، سر حسین علیه السلام را به دمشق وارد ساختند و در روز بیستم آن ماه، سر ایشان به بدن، باز گردانده شد. (10)

مناوی (متوفای 1031 ق) نوشته است: امامیه می‌گویند: پس از چهل روز از شهادت، سر به بدن بازگردانده شد و در کربلا دفن شد.

قول دوم:

در کنار قبر امیرالمومنین علیه السلام؛ (12)

قول سوم:

مسجد رقه در کنار فرات

قول چهارم:

بقیع نزد قبر مادرش فاطمه علیها السلام

قول پنجم:

دمشق

قول ششم:

قاهره. (13)

بررسی و تامل در این اقوال، این نتیجه را در بردارد که دیدگاه اول، یعنی الحاق سر به بدن، مشهور و مورد اعتماد و عمل علمای شیعه است، از این رو این قول قابل اعتنا و پذیرش است و بنا بر گزارش‌های تاریخی این الحاق در روز بیستم صفر سال 61 بوده است. بنا بر قول مشهور، این کار توسط امام زین‌العابدین علیه السلام صورت گرفته است. (14)

1- شیخ صدوق، الامالی، مجلس سی و یکم، ص 232؛ فتال نیشابوری، روضة الواعظین، ص 192 و مجلسی، بحارالانوار، ج 45، ص 140.

2- رسائل المرتضی، ج 3، ص 130.

3- مناقب آل ابی طالب، ج 4، ص 85 و مجلسی، بحارالانوار، ج 44، ص 199؛ قال الطوسی رحمة الله: و منه زیارة الاربعین؛raquo.

4- نجم الدین محمد بن جعفر بن نما حلی، مثيرالاحزان، ص 85.

5- سید ابن طاووس، اللهوف فی قتلی الطفوف، ص 114.

6- مجلس، بحارالانوار، ج 98، ص 334.

7- همان، ج 45، ص 145.

8- بیرونی، الآثار الباقیه عن القرون الخالیه، ص 331.

9- محمد بن احمد قرطبی، التذکره فی امور الموتی و امور الاخره، ج 2، ص 668.

10- زکریا محمد بن محمود قزوینی، عجائب المخلوقات و الحيوانات و غرائب الموجودات، ص 45.

11- عبدالرووف مناوی، فیض القدر، ج 1، ص 205.

12- ابن قولویه قمی، کامل الزیارات، ص 84؛ کلینی، الکافی، ج 4، ص 571-572؛ ابوجعفر محمد بن حسن طوسی، تهذیب الاحکام، ج 6، ص 35-36 و ابن شهر آشوب، همان، ج 4، ص 85.

13- سبط ابن جوزی، تذکرة الخواص، ص 265-266؛ سید محسن امین عاملی، اعیان الشیعه، ج 1، ص 626-627 و همو، لواعج الاشجان، ص 247-250؛ محمدامین امینی، همان، ج 6، ص 321-337.

قاضی طباطبائی ضمن اشاره به اقوال در این موضوع و دفاع از قول به الحاق سر به بدن، اقوال دیگر را در این باره نقد و بررسی کرده است. ر. ک: تحقیق درباره اول اربعین حضرت سیدالشهدا علیه السلام، ص 303 به بعد.

14- مجلسی، بحارالانوار، ج 45، ص 145 و همو، جلاء العیون، ص 407.

منبع خبر: مجله تاریخ در آینه پژوهش، ش 5، 1384